

**OILA TURMUSH DOIRASIDAGI HUQUQBUZARLIKLARNING KELIB
CHIQUISHI VA ULARNING VIKTIMALOGIK PROFILAKTIKASI
THE ORIGIN OF CRIME IN THE FAMILY AND THEIR VICTIMOLOGICAL
PREVENTION**

Nurobod tuman IIB JXX XPB profilaktika inspektori leytenant

J.T.Obloqulov

*Nurabad district Internal Affairs Department of the
Criminal Investigation Department prevention inspector lieutenant*

J.T. Obloqulov

Oiladagi zo'ravonlik bilan bog'liq huquqbuzarliklar, eng avvalo oiladagi nosog'lom ma'naviy- ruhiy muhitning mavjudligi bilan taqozo etiladi. Kriminolog olimlarning ta'kidlashicha, shaxs shakllanishida oiladagi muhit dolzarb ahamiyatga ega. Rossiyalik olim Y.M.Antonyanning fikricha, oiladagi zo'ravonlikning asosiy sabablaridan biri – ota-onaning farzandiga mehr qo'ymaganligi, uning tarbiyasiga e'tiborsizligidir. Shaxsning bolalikda mehr-muruvvatdan mahrum qilinishi uning ruhiyatida bezovtalik, qo'rqinch, nafrat kabi hissiyotlarni shakllantiradi. Bu hissiyotlar ongsiz ravishda qayd etib boriladi va murosasiz xulq- atvorning, jumladan uning eng ashaddiy ko'rinishi oilada zo'ravonlikning paydo bo'lishiga olib keladi. Agar oilada ma'naviy-axloqiy muhit nosog'lom bo'lib, er-xotin va boshqa oila a'zolari o'rtasida mehr-oqibat, bir-birini mensimaslik, qo'pollik, hurmatsizlik mavjud bo'lsa, bunday oilalarda tez-tez nizolar kelib chiqishi muqarrardir. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, oiladagi nizolarni kelib chiqishida er-xotin o'rtasidagi munosabatning samimiy emasligi, oila sharoitida yuzaga keladigan muammolarga yuzaki qarash, bola tarbiyasidagi beparvolik, qaynona-kelin o'rtasidagi g'ayriijtimoiy munosabatlar, erta turmush, yigit va qizning ota onasini qistovi asosida turmush qurishi, bir-birini tushunish kabi insoniy fazilatlarining yo'qligi oila turmush doirasida huquqbuzarliklar kelib chiqishiga olib kelmoqda. Oila turmush doirasida sodir etilayotgan jinoyatlar va huquqbuzarliklarning asosiy qismini rashk va spirtli ichimlik tasirida sodir etilayotganini ko'rishimiz mumkin. Misol uchun, 1987 y.t. M. ismli fuqaro

uyida spirtli ichimlik iste'mol qilib, mast holda turmush o'rtog'ini turli behayo so'zlar bilan haqorat qilishi natijasida kelib chiqqan janjalda xotinini do'pposlab, unga nisbatan tan jarohati yetkazgan. Ushbu oilada bu kabi nizolar tez-tez bo'lib turgan bo'lsa-da, xotini farzandlari taqdirini o'ylab bu haqida tegishli organlarga murojaat qilmaganligi M.ga bunday xatti-harakatlarni davom ettirishiga sabab bo'lgan. Oila turmush munosabatlari doirasida zo'rlik ishlatishga ko'p hollarda oilaviy nizolar sabab bo'lib, bu ularning bir-biriga nisbatan tan jarohat yetkazish, haqorat qilish, qiynash, xavf ostida qoldirishga ba'zida esa qasddan odam o'ldirishgacha ham olib kelishi mumkin. Bundan shunday xulosa kelib chiqadiki, oiladagi ushbu qilmishlarning sodir etilishiga olib keluvchi asosiy omil - oiladagi nosog'lom muhit oqibatidir. Hozirgi jamiyatda ayrim toifadagi oilalarda ota yoki onaning, farzand va ota-onalar o'rtasidagi nizolar va ularning bir-biriga nisbatan hurmatsizligi tufayli salbiy oqibatlar kelib chiqmoqda. Ma'lumki, ota-onaning o'z farzandiga qo'pollik yoki ularga nisbatan zulmkor munosabatda bo'lishi ularning onguta-fakkuriga ta'sir ko'rsatadi. Boz ustiga, agar ota oilada o'zini tutishni bilmasa, axloq-odob bobida farzandlariga o'rnak bo'lish o'rniga o'zining qo'pol xulqini namoyon etsa, bu holat, tabiiyki, bola ma'naviy olamining shakllanishiga uning xarakterida inson degan nomga noloyiq, xunuk bir odat sifatida namoyon bo'ladi. Umuman olganda, oiladagi ma'naviy muhitning nosog'lomligi oilada kriminogen vaziyatlarning kelib chiqishida muhim o'rin o'ynaydi. Xalqimizning «Qush uyasida ko'rganini qiladi», degan dono maqoli mana shu azaliy haqiqatni yaqqol aks ettiradi.

Foydalangan Adabiyotlar

1. O.Zakirova (Rashk tufayli sodir etilgan jinoyatlarga qarshi kurash muammolari)
2. A.Murodov (Oiladagi zo'ravonlik tushunchasi, turlari va jinoiy huquqqiy tavsifi)
3. O.Tursunova (Oila faravonligi millat va davlat farovonligining asosidir)
4. I.Ismoilov,A.Murodov(Oiladagi zo'ravonlik va u bilan bog'liq huquqbuzarliklar profilaktikasi)
5. Internet saytlari lex.uz